

داستانی برای همه خواننده‌ها

عنوان کتاب: آلبوم تصاویر کتاب کار آگاه بچه‌ها
نویسنده: نفی سلیمانی
تصویرگر: نسرين خسروي
ناشر: کتاب سيب
نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۱
شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه
تعداد صفحات: ۲۴ صفحه
بها: ۶۵۰ تومان

O بنفشه توانایی

«ذبیح، برادر رضا و پسر خواننده کارآگاه است. او در نگاه اول تلخ است و قبلاً هم دزد بوده. جانش برای خواهرش می‌رود، اما وقتی هم که عصبانی بشود، نمی‌تواند جلوی خودش را بگیرد و ممکن است حتی خواهر خودش را هم بزند. ذبیح سخت غیرتی است؛ پسری پاکوتاه با بالا تنه پت و پهن. اثر زخم زیر چشمش، مثل یک هزار پاست. این، مال وقتی بوده که زیر چشمش چند تا بخیه خورده.»

این شخصیت شاید از نظر یک

نویسنده حرفه‌ای، احتیاج به بحث و بررسی بیشتری داشته باشد.

مثلاً شناخت بیشتر پیشینه ذبیح، قومیت و یا خصوصیات روانی و

آرزوهایش، ولی مخاطبان کتاب

آلبوم تصاویر... با همین چند خط

توضیح درباره شخصیت ذبیح، به حد

کافی با او آشنا می‌شوند تا جایی که با درک

روحیات او، می‌توانند او را وارد داستان‌هاشان کنند.

هوشمندی نویسنده در توضیح شخصیت‌ها، در همین چند خط

کوتاه کاملاً مشهود است؛ چرا که خواننده با همین توضیحات مختصر،

معمولاً با اخلاق و روحیات - فیزیک - خانواده و شغل شخصیت‌ها آشنا

می‌شود. معرفی شخصیت‌ها گاهی بسیار گرافیکی است (که شاید به

شغل نویسنده، کتاب آلبوم... بی‌ربط نباشد). شخصیت‌ها معمولاً با

عنصری معرفی می‌شوند که چون کلیشه (منظور شناخته شده) است،

کلید مناسبی برای درک آن‌هاست.

مثلاً:

«این کارآگاه بچه‌هاست. پالتوی بلند کارآگاه دست کم در این قصه

مشهور است. چون همین پالتو بود که باعث شد بچه‌های کوچ‌پرستو، خیال

کنند که او یک کارآگاه است.

البته کلاهش هم بی‌تأثیر نبود...

برای نوشتن یک داستان، مگر چه می‌خواهیم؟ شخصیت‌پردازی مناسب، طرح داستانی خوب و نتیجه معقول که کتاب آلبوم تصاویر کتاب کار آگاه بچه‌ها، همه این‌ها را دارد، ولی داستان ندارد!

اشتباه نکنید! کتاب «آلبوم تصاویر...» قرار نیست داستان داشته باشد. قرار است خواننده کتاب به کمک شخصیت‌های داستان و طرح و نتیجه، داستان را برای خود بسازد. پس نداشتن داستان، نه ضعف نویسنده یا تصویرگر کتاب که نقطه قوت و بیانگر خلاقیت خالق آن است.

قرار است هر یک از ما (هر یک از خواننده‌ها) با خواندن کتاب و معرفی

شخصیت‌ها، داستان‌هایمان را بسازیم؛ داستان‌هایی که ممکن است از زمین تا

آسمان با هم متفاوت باشد. با وجود این، خواننده‌های کتاب یا خالق داستان‌ها،

در ۱۴ شخصیت اصلی و هم‌چنین پایان داستان با هم مشترکند و این، یعنی آن

که کتاب «آلبوم تصاویر...»، به تعداد خواننده‌هایش داستان دارد؛ داستان‌هایی

که گرچه مستقیماً از زبان خانم خسروی گفته نشده، با راهنمایی و چارچوب

تعیین شده او خلق شده‌اند داستان‌هایی که هر یک از ما بسته به سلیقه‌مان،

خلق‌شان کرده‌ایم و یک نویسنده، بهتر از این چه می‌خواهد؟ داستانی بسازد (یا

کمک کند داستانی ساخته شود) و تمام خواننده‌هایش را راضی نگه دارد!

آیا تنها داشتن فکری خلاق برای طرح‌ریزی چنین آلبومی کافی است؟

بدون شک، نه.

همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شد، برای ساخت و پرداخت یک داستان

خوب، احتیاج به عناصر گوناگونی داریم که از همه مهم‌تر، شخصیت‌پردازی

درست و کامل و طرح داستانی قابل قبول است.

«آلبوم تصاویر...»، چهارده شخصیت را به ما معرفی می‌کند که ممکن

است در داستان‌های هر یک از ما، همه به یک اندازه مؤثر نباشند، اما به هر

حال ورود آن‌ها در داستان، منوط به شناخت و درک آن‌هاست.

می‌گویم درک، چون نوجوانان برای داستان‌پردازی، بیشتر از آن‌که به

شناخت شخصیت در جایگاه اجتماعی، اقتصادی، ایدئولوژی یا به شناخت

فیزیولوژی و... محتاج باشند، به درک آن‌ها نیاز دارند.

بگذارید مثالی بزنیم:

یا «سیاووش یکی از آن پسرهای موفرفری و عصبی و زبر و زرنگ است...»

شخصیت‌های داستان، نه آن‌چنان کلیشه‌ای و یک نواخت و همیشگی‌اند و نه آن‌چنان دور و دست‌نیافتنی و ناشناخته. حتی رویا که به نظر عجیب و غریب‌ترین شخصیت در میان آن‌هاست، با وجود دور بودنش از ماه باز بسیار به ما نزدیک است! چرا که ما نیز اگر چه نه همیشه، گاهی به مانند او فکر می‌کنیم! «رویا دخترکی است که ذهن کابوس‌پردازی دارد. همین قدر بگویم که این دختر در مدرسه بس که توی زنگ نقاشی تصویر اسکلت کشیده، معلمش را کلافه کرده است. خواب‌های رویا خون‌آلود و خوف‌انگیز است و همیشه مسائل را یک جور ترسناک می‌کند.»

نکته دیگر درباره شخصیت‌پردازی موفق کتاب، این است که شخصیت‌ها به طور کامل تیپیک نیستند. شخصیت‌های کتاب آلبوم تصاویر...، مثل شخصیت‌های بسیاری از داستان‌ها بد مطلق و خوب مطلق نیستند و در توضیح آن‌ها هم خصوصیات مثبت ذکر شده و هم اخلاقیات منفی. اما جذابیت دیگر این کتاب، انتخاب موضوع داستان است. «ناشا دختر زاغ چشم کوچکی پرستو، گم شده. او را در دیده‌اند و حالا ما با کمک شخصیت‌هایی باید او را پیدا کنیم.»

این موضوع، توانایی گسترش در ابعاد گوناگون را دارد. خواننده کتاب می‌تواند به داستان پلیسی بیندیشد یا خانوادگی یا آن را خیانت‌دوستانه بپندارد یا حتی یک شوخی و حتی می‌تواند کل داستان را به قتل و خون‌ریزی کشاند یا...

انتخاب چنین موضوعی، این اجازه را به خواننده می‌دهد که بتواند آن‌چنان که می‌خواهد، طرح داستانی‌اش را پیش ببرد.

اما با وجود انتخاب چنین موضوعی، عنصر فانتزی، نه در نقاشی‌ها و نه در انتخاب شخصیت‌ها، فراموش نشده است؛ تا جایی که یکی از چهارده شخصیت اصلی کتاب، یک قناری است. این قناری، جزء چهارم خانه کارگاه و

رفیق یک رنگ حنا به حساب می‌آید.

شخصیت قناری، مطلوب خوانندگانی است که از چهارچوب رئالیستی دنیای اطرافشان خسته‌اند و می‌خواهند با قناری حنا، داستان را پیش ببرند. اما نوشته کتاب:

نوشته صمیمی کتاب، حال و هوایی گرم و دوستانه به فضای داستان داده است؛ به طوری که خواننده خود را درگیر اتفاق کتاب می‌کند و می‌کوشد هر طور که شده، ناشایب را بیابد.

البته این فضای گرم و صمیمی، فقط و فقط مربوط به سبک نوشتن نیست. نقاشی‌های کتاب نیز نقش به‌سزایی در یکی شدن خواننده با کتاب دارند. نمونه بارز آن را می‌توان در توصیف کوچکی پرستو و برو بچه‌های آن مشاهده کرد.

«این کوچکی پرستو و جمع بچه‌های کوچکی پرستوست. هر جا اتفاقی می‌افتد، مطمئن باشید که پای آن‌ها به ماجرا باز می‌شود.»

این توضیح یک خطی، شاید خیلی حس همبستگی، اتفاق نظر و صمیمیت بچه‌ها را بدون در نظر گرفتن نقاشی‌های زیبای این صفحه با رنگ‌های گرم و کمپوزیسیون انتزاعی این صفحه، به خواننده انتقال ندهد.

نقاشی‌های کتاب، بسیار آگاهانه کشیده شده و رنگ و ترکیب‌بندی هر صفحه، بنا به تنوع شخصیت‌پردازی، با دیگر صفحات متفاوت است که این علاوه بر تنوع بخشیدن به کتاب، به درک بهتر شخصیت‌ها نیز کمک می‌کند. به هر حال، کتاب «آلبوم تصاویر کتاب کارگاه بچه‌ها» یک کتاب خلاقانه و ساختارشکن است که به تک‌تک خواننده‌هایش، امکان خلاقیت می‌دهد.

برای توجه و احترام خانم خسروی به مخاطبان کتابش، به عنوان خوانندگانی توانا، از ایشان سپاسگزارم و آرزوی موفقیت می‌کنم.